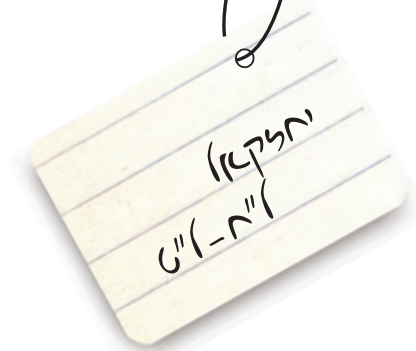

מתן על הפרק

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

פרק ל"ח

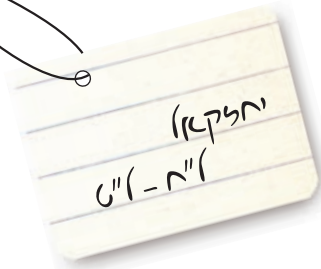
בפרקים ל"ח-ל"ט מופיעה הנבואה על מלחמת גוג מארץ המגוג, הידועה בכינויה 'מלחמת גוג ומגוג'. הנבואה חותמת את חטיבת נבואות הגאולה בספר ומתארת את השלב האחרון שלה שיתרחש לאחר שיבת העם לארצו ואיחוד השבטים. המלחמה מערבת צבא גדול ועמים רבים וצפויה להסתיים בתבוסה קשה של גוג על אדמת ישראל. תכלית המלחמה - לקדש את שם ה' ולהאדיר את שמו, בהתאם לתפיסת הגלות והגאולה המוצגת לכל אורכו של הספר.

1 עיינו בפסוקים ד ו-ז-יז ובפסוקים י-יג, ועמדו על הסתירה ביניהם ביחס ליוזם היציאה למלחמה ולמניעיו. כיצד ניתן ליישב את הסתירה? ראו את דברי רש"י: 'ונתתי חחים בלחייך - דרך חיה להוציאה בחחים שבלחיייה לפי שאינה רוצה לצאת. גם אני אתן בלבך הרהורין ויצר המושך אותך מארצך לבא על ארץ ישראל'.

2 'הִיָּה בַיּוֹם הַהוּא יַעֲלוּ דְבָרִים עַל לְבַבְךָ וְחֲשַׁבְתָּ מִחֲשַׁבְתֵּךָ' (ז) בפסוקים י-יג מתוארת מחשבתו הרעה של גוג. שימו לב לחזרת לשונות "שלל" ו"בו" בדבריו, ועמדו על הניגוד בין מחשבתו המלחמתית לבין תיאור מצבו של העם היושב בשלום. השוו את מחשבת גוג לנבואת הנחמה לעיל ל"ד, כה, כח, וחשבו כיצד שורש נפילתו של גוג טמון כבר במחשבה על היציאה למלחמה.

3 בפסוקים יח-כג מתוארת מלחמת ה' בגוג, המקבילה לאירועים אחרים במקרא בהם ה' נלחם באויביו. ההקבלה הנרחבת ביותר, המופיעה לאורך כל הפרק, היא לסיפור יציאת מצרים. שימו לב בייחוד למקבילות במטרת הפגיעה בגויים ובמלכם, למניע למעשיו של המלך (תוך שימוש בלשון כ.ב.ד), וכן לביטויים המשותפים בין פרק ל"ח למכות מצרים. בחנו גם את הדמיון בין פס' כב לתיאור מהפכת סדום ועמורה בבראשית י"ט.

פרק ל"ח

פרק ל"ח כולל נבואה נוספת על מלחמת גוג ומקביל בנקודות רבות לפרק ל"ח, אולם מוקד הפרק שונה: בעוד פרק ל"ח עוסק בעיקר בבואו של גוג למלחמה וחותרם בנפילתו, פרק ל"ט מתאר בהרחבה ובפירוט את נפילתו של גוג ותוצאותיה - שריפת הנשק וטיהור הארץ מחללים, וחותרם בתכלית המלחמה - ידיעת ה' תתפשט בגויים ובישראל.

4 (א) השוו בין תיאור תבוסת גוג בסוף פרק ל"ח (יח-כג) לתיאור בפרק ל"ט (א-ה). עמדו על ההבדלים ביניהם ועל האמצעים שבהם נערכת מלחמת ה' בגוג לפי כל אחד מהפרקים.

(ב) שתי 'נפילות' נזכרות בתחילת הנבואה ותוצאותיהן מפורטות בהמשך הנבואה: נפילת כלי הנשק מידי גוג (ג), ונפילת גוג וצבאו על הרי ישראל (ד-ה). עיינו בתיאור שריפת הנשק בפסוקים ט-י, ובקריאה לחיות הבר ולעופות השמיים בפסוקים יז-כ. מה משמעות נפילת גוג וכלי נשקו לאור מחשבתו הרעה המתוארת לעיל ל"ח, יב-יג?

(ג) עיינו בנבואת אחרית הימים בישיעהו ב', ד ועמדו על הדמיון לנבואת יחזקאל בפסוקים ט-י. איזו משמעות נוספת עולה מכאן לנפילת ושריפת כלי הנשק? התייחסו גם להבדל בין שתי הנבואות באווירת הנבואות וביחס לגויים.

5 בפסוקים יא-טז מפורט תהליך קבורת צבא גוג לאחר המלחמה. התהליך נחלק לשני שלבים: השלב הראשון (יא-יג) יארך שבעה חדשים ובו ישתתף כל העם, ולאחריו יבוא שלב שני בו ישתתפו אנשים מיוחדים מתוך העם שיעברו בכל הארץ (יד-טז).

(א) בדקו מהי מטרת הקבורה המפורשת בפסוקים, וחשבו מה משמעותה הרוחנית והסמלית של קבורה זו. השוו לתיאור חטאי העם - לעיל ל"ו, יח.

(ב) עיינו במדרש בבראשית רבה לו ועמדו על הרובד הנוסף שהוא מגלה: "אמר הקדוש ברוך הוא ליפת אתה כסיתה ערות אביך חיך שאני פורעה לך - ביום ההוא אתן לגוג מקום שם קבר בישראל".

6 מטרת המלחמה נזכרת כמה פעמים בפרקים ל"ח-ל"ט.

(א) עקבו אחרי האזכורים השונים ועמדו על ההתפתחות וההרחבה בכל אזכור: ל"ח, טז; ל"ח, כג; ל"ט, ז ול"ט, כא-כט.

(ב) האזכור האחרון והמפורט ביותר מופיע בחתימת הפרק בפסוקים כא-כט: עיינו בפסוקים אלה, ובדקו מי הנמען שנוסף כאן. חידוש אחר בפסקה זו נוגע להבנת העבר, וקשור לעניין 'הסתר הפנים' בגלות נזכר כאן שלוש פעמים (כג, כד, כה). הסתר הפנים נזכר לראשונה בדברים ל"א, יז-יח - מה החשש המובע שם וכיצד תפתור אותו מלחמת גוג? ראו את דברי **הספורנו** שם: 'ואנכי הסתר אסתיר פני מהם - לא כמו שחשבו הם באמרם שאיני בקרבם, כי אמנם בכל מקום שיהיו תהיה שכינת מצויה שם, אבל אסתיר פני מהצילם'.

רחבות ומענה לשאלות: מתן על הפרק "perek.matan@gmail.com" f

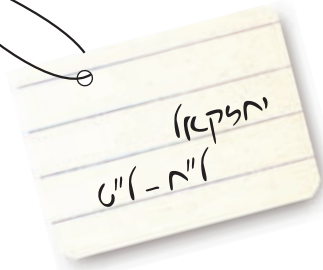

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננברג
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים • טל': 02-5944555

המרכז ללימודי תנ"ך

הרחבה

החזון הייחודי על מלחמת גוג עוסק בשלב שיבוא לאחר הגאולה, באחרית הימים. חזון זה קיבל במהלך הדורות פרשנויות מגוונות, ונעשו ניסיונות לזהות אותו עם אירועים היסטוריים שונים. במדרשים שונים נידון מקומה של 'מלחמת גוג ומגוג' בתהליכי אחרית הימים וזיקתה לביאת המשיח: "וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר" - במלחמת גוג ומגוג הכתוב מדבר. אתה אומר במלחמת גוג ומגוג הכתוב מדבר, או אינו מדבר אלא בכל המלחמות שבתורה? תלמוד לומר: 'ונושעתם מאויביכם', צא וראה איזו היא מלחמה שישראל נושעים ממנה ואין אחריה שעבוד, אין אתה מוצא אלא מלחמת גוג ומגוג." (ספרי במדבר פיסקא עו)

במהלך הדורות היו רבים שעסקו בחישובי הקץ וניסו לחשוף את זמן התרחשות המלחמה: "שלח ליה רב חנן בר תחליפא לרב יוסף: מצאתי אדם אחד ובידו מגילה אחת כתובה אשורית ולשון קדש, אמרתי לו: זו מניין לך? אמר לי: לחיילות של רומי נשכרתי, ובין גנזי רומי מצאתיה, וכתוב בה: לאחר ארבעת אלפים ומאתים ותשעים ואחד שנה לבריאתו של עולם - העולם יתום. מהן מלחמות תנינים, מהן מלחמות גוג ומגוג, ושאר ימות המשיח. ואין הקדוש ברוך הוא מחדש את עולמו אלא לאחר שבעת אלפים שנה." (בבלי סנהדרין צ"ז, ב)

נחתום בדברי הרמב"ם בסוף הלכות מלכים (י"ב, ב), המבטא עמדה עקרונית שלילית ביחס לעיסוק בשאלות אלה:

"אמרו חכמים אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכויות בלבד. יראה מפשוטן של דברי הנביאים, שבתחילת ימות המשיח תהיה מלחמת גוג ומגוג, ושקודם מלחמת גוג ומגוג יעמוד נביא לישר ישראל ולהכין לבם, שנאמר: 'הנה אנכי שולח לכם את אליה' וגו'... וכל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו, שדברים סתומין הן אצל הנביאים, גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו, אלא לפי הכרע הפסוקים, ולפיכך יש להם מחלוקת בדברים אלו. ועל כל פנים אין סידור הוויית דברים אלו ולא דקדוקיהן עיקר בדת, ולעולם לא יתעסק אדם בדברי ההגדות, ולא יאריך במדרשות האמורים בענינים אלו וכיוצא בהן ולא ישימם עיקר, שאין מביאין לא לידי יראה ולא לידי אהבה, וכן לא יחשב הקצין, אמרו חכמים תפח רוחם של מחשבי הקצים, אלא יחכה ויאמין בכלל הדבר כמו שבארנו."

"וַיְבִינּוּ בַּמִּקְרָא" < לקט ביאורי מילים ליחזקאל פרק ל"ח-ל"ט

פרק ל"ח (ד) **וְשׁוֹכְבֵינִי וְנִתִּי חַיִּים בְּלַחֲיִי:** אפתה אותך ואמשוך אותך מארצך כשם שמושכים בהמה באמצעות ווים באפה או בלחיה.

(ז) **וְהִיִּית לָהֶם לְמִשְׁמֵר:** העמד עליהם משמרות שיגנו עליהם בלילה מפני התקפות.

(ח) **אֶל אֶרֶץ מְשׁוֹכְבַת מִחֵרֵב מְקַבְּצַת מַעֲמִים רַבִּים:** גוג ינסה לתקוף את ישראל, ארץ שיושביה הושבו מן הגלות, והתקבצו אליה ממקומות רבים.

(יג) **שָׂבָא וְדָדוֹ וְסַחְרֵי תְרָשִׁישׁ וְכָל כְּפָרְיָה יֵאֱמָרוּ לֵךְ הַלְשָׁל שָׁלַל אֶתְּהָ בָּא:** אל צבאו של גוג יתלוו סוחרים רודפי בצע שיבקשו ליטול חלק בשלל. פירוש אחר: הם יתפלאו על רצונו להחריב ארץ שזה עתה נושבה מחורבנה.

פרק ל"ט (יא) **וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא אֶתֶן לְגוֹג מְקוֹם שֵׁם קִבְרֵ בְּיִשְׂרָאֵל גֵּי הָעֵבְרִים קְדַמַת הַיָּם:** גוג וצבאו יקברו בישראל בגיא, המצוי במזרחו של ים הכינרת. פירוש אחר: במזרחו של ים המלח ליד הר נבו, הוא 'הר העברים'. **וְחִסְמַת הִיא אֶת הָעֵבְרִים:** מרוב הרוגים יחסום הגיא את אפשרות המעבר.

(יד) **וְאִנְשֵׁי תַמִּיד יְבַדִּילוּ עִבְרִים בְּאֶרֶץ מְקַבְּרִים אֶת הָעֵבְרִים אֶת הַנּוֹתְרִים:** לאחר שלב הקבורה ההמונית שבו ישתתף כל העם, ייחד העם אנשים שתפקידם יהיה לעבור באופן קבוע בארץ ולקבור את ההרוגים הנותרים.

הרחבות ומענה לשאלות: מתן על הפרק "perek.matan@gmail.com" f

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננברג
The Sadie Rennet Women's Institute for Torah Studies

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים • טל': 02-5944555

המרכז ללימודי תנ"ך